

ТИПОЛОГІЧНІ РИСИ ВІТЧИЗНЯНИХ ВИДАНЬ З КУЛІНАРІЇ

Вишневська Галина Богданівна,
кандидат філологічних наук, викладач,
Галицький коледж
імені В'ячеслава Чорновола (м. Тернопіль)

Бездіжа Алла Анатоліївна,
викладач, Галицький коледж
імені В'ячеслава Чорновола (м. Тернопіль)

На сучасному етапі розвитку книговидавничої справи видавці постійно перебувають у пошуку нових тем і форм видань. Якщо ж врахувати, що кулінарні книги часто стають подарунками, то перед кожним видавцем відкриваються можливості зробити книгу не лише практичною, але й оригінальною. Під кулінарною книгою розуміють: «Видання, що містить в собі колекцію рецептів приготування їжі. Сучасні версії можуть також вміщувати барвисті ілюстрації та рекомендації щодо купівлі якісних інгредієнтів або їх заміни. Може охоплювати широкий діапазон тем: історичні довідки про традиційні кухні різних держав, методи приготування їжі на щодень чи для урочистих подій, рецепти та коментарі від відомих шеф-кухарів, діячів культури та мистецтва, а також культурний коментар» [2].

Креативні кулінарні книги не просто існують на ринку, але й добре продаються. При цьому видавець часто отримує значно вищі прибутки, ніж міг би, продаючи видання як звичайне. За креативність та подарункову форму покупці готові платити значно більше, частково відкидаючи поняття практичності та врахування реальної вартості книг такого ґатунку. Слід відзначити, що ринок заповнений книгами та серійними виданнями російського виробництва.

Метою запропонованої розвідки є дослідження особливостей редакційно-видавничої підготовки українських видань з кулінарії. Новизна роботи полягає у першій спробі проаналізувати художні твори через призму кулінарного антуражу, характеристику

персонажів за кулінарними уподобаннями. Об'єктом зацікавлення стали кулінарні книги Марії Матіос «Кулінарні фіглі» видавництва «Піраміда» та Світлани Пиркало «Кухня егоїста».

Окремі аспекти жанрової специфіки творів Марії Матіос досліджували: Я. Голобородько, Д. Дроздовський, В. Клименко, Д. Павличко, Т. Тебешевська, Б. Червак та інші у своїх статтях і рецензіях на книги. Аналіз видань з кулінарії здійснювали: П. Буркова, П. Вайль, А. Генис, С. Дзєндзелюк, Н. Заверталюк, Ю. Кузьменко, О. Михайлова, С. Філоненко. Проте, не було здійснено ґрунтовного змістового та поліграфічного аналізу видань з кулінарії, для порівняння як змісту видань, так їх конструкції. Саме тому тема нашого дослідження є актуальною.

«Суттєві зміни історичних умов, корінна зміна кулінарних традицій, їх розрив з сучасним побутом, захоплення традиціями інших народів і є першопричиною, за якою виникає природний інтерес до кулінарного антуражу в українській класичній літературі. Кулінарний антураж – це продукти, страви, напої й певний час для споживання їжі протягом доби – сніданок, полудень, обід, підвечірок, вечеря тощо» [1].

Дані книги є поліграфічними протилежностями. Видання Світлани Пиркало «Кухня егоїста» оформлене яскраво, на палітурці переважає жовтий колір з рисованим автопортретом авторки. Також є червоні вставки для підсилення уваги. Видання має формат 60*84. Книга Марії Матіос «Кулінарні фіглі» оформлена в світлих, не крикливих тонах, на палітурці є рисунок з середньовічним застіллям, теж виконаний в світлих тонах. Видання має формат 60*84.

До довідково-допоміжного апарату книги Марії Матіос «Кулінарні фіглі» відносять: зміст, розташований в кінці видання, колонцифри, колонтитули, перевагою яких є те, що вони змінюються протягом всього видання, анотація, особливістю книги є відсутність вступу.

Усі заголовки є своєрідними, напр. «Гірша любов від недуги», «Ніхто в житті не має двоє щастя», «Жіноча голова в ку-щах шипшини», «Від паркану до обіду», «З гуцульських бува-лиць», «Гуцульський гердан», «На Буковину, як на Палестину».

Останнє слово кожного підзаголовка з'єднується крапками з відповідним номером сторінки у правому стовпчику змісту.

Вагомим недоліком аналізованої книги Марії Матіос «Кулінарні фіглі» є офсетний жовтий та тонкий папір, книга Світлани Пиркало «Кухня егоїста» надрукована на більш якісному цупкішому та білому папері.

До довідково-допоміжного апарату Світлани Пиркало «Кухня егоїста» можна віднести: зміст, розташований в кінці видання, колонцифри, колонтитули, що містять назви розділу та теми, анотацію. Науково-довідковий апарат представлений вступом.

Книга Світлани Пиркало «Кухня егоїста» теж вирізняється незвичними назвами розділів, зокрема «Кухня егоїста», «Сніданок майже за Бодріаром», «Лом, мати і апаратура», «Посудомийка за фемінізм», «Афігенний аспарагус і артишок», «Шмат гнилої ковбаси», «Бамбукова опозиція», «Місце чоловіка на кухні», «Риба: барбекю по-християнськи», «Убити дракона-2: жертви жабу», «Оселедець і вічність», «Будем робить Швецію», «Пиво з раками», «Тридцять фунтів крокодила», «Дайте ріпу» і т. п.

Недоліком видання є те, що немає анотації. Як і в попередній книзі, усі заголовки у змісті виділені абзацними відступами, крапка в кінці заголовка не ставиться. Останнє слово кожного підзаголовка з'єднується крапками з відповідним номером сторінки у правому стовпчику змісту.

Ілюстрації розкривають, пояснюють та доповнюють інформацію, що міститься у книзі, вони є як посторінковими, так і зверстаними над текстом, зокрема над розділами книги. Книги виконано поліграфічно якісно. Блоки зроблені із застосуванням шиття на марлі. Палітурка видань є міцною, з гладенькою поверхнею, з матеріалу, що мінімально забруднюється під час користування. Палітурки з кантами, що захищають блок від пошкоджень. У випадку Марії Матіос «Кулінарні фіглі» задній і передній форзаці білі, у виданні Світлани Пиркало «Кухня егоїста» передній форзац ілюстрований зображеннями страв.

Щодо бібліографічного оформлення видань, то у Марії Матіос «Кулінарні фіглі» на титульному аркуші зазначені: автор, назва книги, відомості про перевидання, немає читацької адреси,

місто, місце і рік видання. Оформлення звороту титульної сторінки наступне: тут присутні знаки ББК, УДК та ISBN, видавець та власник фото; бібліографічний опис видання та анотація відсутні. Кінцева сторінка оформлена наступним чином. Поміщені тип видання, автор, назва видання, немає читацької аудиторії, поміщені редактори, художники, дані друку.

Здійсимо опис бібліографічного оформлення книги Світлани Пиркало «Кухня егоїста». На титулі зазначено прізвище автора, назву та немає читацької адреси, вказані місто, місце і рік видання. Оформлення звороту титульної сторінки наступне, тут присутній бібліографічний опис, знаки ББК, УДК та ISBN, поміщена анотація. Остання сторінка оформлена правильно. Вказаний тип, автор, назва, читацька аудиторія, дані друку видання.

Отож, кулінарна книга розвивається у всіх напрямках і може стати витвором мистецтва, а не збірником простих рецептів. Видавці перебувають в постійному пошуку нових форм та художнього оформлення кулінарних книг, аби зацікавити ними сучасну публіку, яка вже звикла до усього. Мистецькі та надто оригінальні видання звичайно ж не претендують на великі тиражі та масового читача, але привертають увагу. А видання у нових зручних формах, подарункові комплекти займають своє місце серед іншої кулінарної літератури. Вони є зручними як для покупця (непоганий подарунок), так і для видавця, адже дають змогу останньому продати книгу значно дорожче від собівартості й збільшити свої прибутки.

Література

1. Варьєва М. В. Кулінарний антураж в творчості українських письменників. *Всеосвіта*. URL: <https://clck.ru/URjDf>
2. Кулінарна книга. *Вільна енциклопедія*. URL: <https://clck.ru/URjE8> (дата звернення: 1.04.21).
3. Матіос М. Кулінарні фіглі. Львів : Піраміда, 2011. 204 с.
4. Пиркало С. Кухня егоїста. К. : Факт, 2008. 268 с.